

MINISTERSTVO
PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

POSTUP PRI VÝKONE DOZORU V OBLASTI KOMPENZÁCIÍ SOCIÁLNYCH DÔSLEDKOV ŤAŽKÉHO ZDRAVOTNÉHO POSTIHNUTIA PRI POSKYTOVANÍ PEŇAŽNÉHO PRÍSPEVKU NA OPATROVANIE

ÚVOD

Podľa **Plánu dozornej činnosti Inšpekcie v sociálnych veciach MPSVR SR** (ďalej len „ISV“) na **kalendárny rok 2024** v oblasti kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia (ďalej len „kompenzácie ŤZP“) je dozor ISV zameraný na dodržiavanie plnenia povinnosti dozorovaného subjektu (fyzickej osoby) poskytovať pomoc fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len „osoba s ŤZP“), na ktorej zabezpečenie (pomoci) sa poskytuje peňažný príspevok na **OPATROVANIE** podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o peňažných príspevkoch“) v ustanovenej **KVALITE A V ROZSAHU**.

A. VÝKON DOZORU POVERENÝMI ZAMESTNANCAMI ISV POZOSTÁVA Z TROCH HLAVNÝCH ČASTÍ:

- 1. ANALÝZA SÚVISIACEJ DOKUMENTÁCIE** – poverení zamestnanci ISV získajú základné informácie o dozorovanom subjekte a osobe s ŤZP z informačných systémov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“), ktorej obsahom sú dokumenty potrebné pre výkon dozoru (rozhodnutie, lekársky posudok, komplexný posudok, posudkový záver, záznam z vykonanej sociálnej posudkovej činnosti a pod.).
- 2. POZOROVANIE PROSTREDIA** – v súvislosti s informáciami získanými zo spisovej dokumentácie, napríklad v prípade, ak je osoba s ŤZP odkázaná na pomoc pri príprave stravy, poverení zamestnanci ISV overujú napr., či je obydlie vybavené spotrebičmi na prípravu stravy (v prípade absencie takýchto spotrebičov sa zameriavajú na overenie, akým spôsobom je zabezpečená príprava stravy). Ďalej napr. v prípade, ak má osoba s ŤZP problémy s mobilitou, poverení zamestnanci ISV zisťujú, či sa v obydli nachádzajú bariéry, resp. to, akým spôsobom je zabezpečená pomoc osobe s ŤZP pri prekonávaní týchto bariér pri konkrétnych úkonoch, pri ktorých je osoba s ŤZP odkázaná na pomoc.
- 3. ROZHOVORY** – poverení zamestnanci ISV vykonávajú štruktúrované rozhovory s dozorovaným subjektom a osobou s ŤZP, prípadne rodinnými príslušníkmi alebo inými osobami prítomnými pri výkone dozoru; v prípade sťaženej schopnosti komunikácie osoby s ŤZP sa využívajú alternatívne spôsoby komunikácie (gestikulácia, písanie), vrátane zabezpečenia tlmočenia.

Dozor v oblasti kompenzácií ŤZP sa vykonáva prevažne v obydli osoby s ŤZP, z toho dôvodu pristupujú poverení zamestnanci ISV k samotnému výkonu dozoru s maximálnym rešpektom a zodpovednosťou k súkromiu a osobitostiam osôb s ŤZP, ako aj osobám zabezpečujúcim pomoc.

Počas výkonu dozoru môžu poverení zamestnanci ISV vyhotovovať zvukové, obrazové a obrazovo-zvukové záznamy na zdokumentovanie priebehu výkonu dozoru, a to po predchádzajúcom upovedomení dozorovaného subjektu a osôb s ŤZP, ako aj všetkých iných osôb prítomných pri výkone dozoru; vyhotovené záznamy je možné využiť iba na účely súvisiace s výkonom dozoru a na účely konaní podľa zákona o peňažných príspevkoch.

Poverení zamestnanci ISV taktiež na základe dostupných informácií, pozorovania prostredia a vykonaných rozhovorov v závere dozoru na mieste poskytujú dozorovanému subjektu a osobe s ŤZP základné informácie o možných nárokoch na ďalšiu pomoc s ohľadom na konkrétnu situáciu osoby s ŤZP (napríklad o možných nárokoch na pomôcky zo zdravotnej poisťovne, ďalšie peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP, základné informácie o odľahčovacej službe, dôchodkových dávkach a pod.), samozrejme, spolu s informáciou, že konkrétny nárok posudzuje vždy príslušný orgán, prípadne poskytujú informácie, na aký orgán sa v konkrétnej veci môže dozorovaný subjekt alebo osoba s ŤZP obrátiť.

B. VÝSLEDKOM DOZORU MÔŽE BYŤ:

- **záznam z vykonaného dozoru** v prípade, ak nebolo pri výkone dozoru zistené porušenie plnenia povinností dozorovaného subjektu alebo
- **protokol o výsledku vykonaného dozoru** v prípade, ak bolo pri výkone dozoru zistené porušenie plnenia povinností dozorovaného subjektu.

Výsledky dozoru sa zvereňujú na webovom sídle ministerstva (ISV).

V prípade, ak je výsledkom dozoru záznam z vykonaného dozoru, je tento záznam v oblasti kompenzácií ŤZP výrazne formalizovaný a stručný, vzhľadom na prísne pravidlá na ochranu osobných údajov.

C. PEŇAŽNÝ PRÍSPEVOK NA OPATROVANIE:

Dozorovaným subjektom je v tomto prípade fyzická osoba, ktorá poskytuje pomoc osobe s ŤZP, na zabezpečenie ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie, teda „neformálny poskytovateľ starostlivosti“, vo väčšine prípadov rodinný príslušník.

Predmetom dozoru je dodržiavanie plnenia povinností dozorovaného subjektu podľa:

- **ustanovenia § 40 ods. 1 zákona o peňažných príspevkoch** – podmienky opatrovania osoby s ŤZP **OSOBNE FYZICKOU OSOBOU, KTOREJ SA POSKYTUJE PEŇAŽNÝ PRÍSPEVOK NA OPATROVANIE.**
  - *Poverení zamestnanci ISV overujú, či dozorovaný subjekt skutočne poskytuje pomoc osobe s ŤZP osobne, pričom nie je vylúčená pomoc ostatných rodinných príslušníkov podľa zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*
- **ustanovenia § 40 ods. 5 zákona o peňažných príspevkoch** – **PODMIENKY BÝVANIA** s osobou s ŤZP.

- Podmienka bývania sa považuje za splnenú, ak majú dozorovaný subjekt a osoba s ŤZP spoločný prechodný alebo trvalý pobyt.
- ustanovenia § 39 ods. 2 zákona o peňažných príspevkoch – podmienky ÚČELU OPATROVANIA.
  - Poverení zamestnanci ISV zisťujú, či je naplnený účel opatrovania, ktorým je zabezpečenie **REÁLNEJ KAŽDODENNEJ POMOCI** osobe s ŤZP pri:
    - starostlivosti o domácnosť,
    - úkonoch sebaobsluhy,
    - realizovaní sociálnych a vzdelávacích aktivít.
  - Pri výkone dozoru vychádzajú poverení zamestnanci ISV z individuálneho posúdenia odkázanosti konkrétnej osoby s ŤZP vzhľadom k zdravotnému postihnutiu a jej špecifickým potrebám.
  - Poverení zamestnanci ISV používajú pri výkone dozoru dokument „**Kritériá hodnotenia kvality**“ (str. 5 – 8), ktorý pomáha reálne vyhodnotiť, či je pomoc osobe s ŤZP poskytovaná dozorovaným subjektom v ustanovenom rozsahu a kvalite:
    - tento dokument je výsledkom pracovných stretnutí, ktoré ISV organizovala priebežne v roku 2023 za účasti odbornej verejnosti, ako aj občianskej spoločnosti (zástupcov Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Úradu komisára pre deti, Kancelárie verejného ochrancu práv, zástupcov občianskych združení, ktoré presadzujú záujmy osôb so zdravotným znevýhodnením a pod.) vo veci prípravy a tvorby postupov výkonu dozoru v oblasti kompenzácií ŤZP.

Kritériá hodnotenia kvality

1. ČASŤ – ZABEZPEČENIE POMOCI

**Odpoveď na otázku „Je zabezpečená pomoc?“ sa vyznačuje len v prípade, ak sa konkrétna otázka
vzťahuje na FO s ŤZP.**

1. Zabezpečenie pomoci pri starostlivosti o domácnosť	Vzťahuje sa na FO s ŤZP?		Je zabezpečená pomoc?	
	ÁNO	NIE	ÁNO	NIE
Je zabezpečená pomoc s nákupom potravín a iného spotrebného tovaru? (vrátane pitného režimu, v prípade, ak nie je v obydli pitná voda)				
Je zabezpečená pomoc pri príprave stravy? (varenie, zohrievanie, prostredníctvom donášky a pod.)				
V prípade, ak má opatrovaná/ý predpísanú diétu, je pripravovaná strava s súlade s predpísanou diétou?				
Je zabezpečená pomoc s bežnými domácimi prácami? (upratovanie, umývanie riadu, vysávanie, zotieranie podlahy, utieranie prachu, umývanie priestorov sanity, vynášanie drobného odpadu do zbernej smetnej nádoby a pod.)				
Je zabezpečená pomoc so starostlivosťou o bielizeň? (pranie, žehlenie, uloženie do skrine a pod.)				
Je zabezpečená pomoc so starostlivosťou o lôžko? (výmena posteľnej bielizne, nepremokavej plachty/podložky, ak je potrebná a pod.)				
Je zabezpečená pomoc s jednoduchými úkonmi spojenými s prevádzkou a údržbou domácnosti, prípadne okolia bytového alebo rodinného domu? (úhrada platieb, sprostredkovanie drobných opráv – vetranie, osvetlenie, vykurovanie, odstránenie plesní, prípadne iných závad alebo sprostredkovanie odstránenia závad a pod.)				
Je zabezpečené vetranie? (okná, vzduchotechnika)				
Je zabezpečené a funkčné osvetlenie?				
Je zabezpečené a funkčné kúrenie? (vrátane donášky uhlia, donášky dreva, vynesenia popola, čistenia vykurovacích telies a pod.)				

2. Zabezpečenie pomoci pri úkonoch sebaobsluhy	Vzťahuje sa na FO s ŤZP?		Je zabezpečená pomoc?	
	ÁNO	NIE	ÁNO	NIE
Je zabezpečená pomoc s prenášaním stravy a nápojov tak, aby ich mal/a opatrovaná/ý na dosah?				
Je zabezpečená pomoc s porciovaním stravy?				
Je zabezpečená pomoc s konzumáciou stravy?				
Je zabezpečená pomoc pri chôdzi? (po rovine, po schodoch, v interiéri – po byte, dome, v exteriéri – dvor, záhrada, ulica, verejné priestranstvá)				
Je zabezpečená pomoc pri vstávaní z lôžka a pri líhaní na lôžko?				
Je zabezpečená pomoc pri zmenách polohy? (z ľahu do sedu a naopak, do stoja, otáčanie na lôžku)				
Je zabezpečená pomoc pri manipulácii s predmetmi?				
Je zabezpečená pomoc s výberom oblečenia vzhľadom na počasie, prípadne teplotu v interiéri?				
Je zabezpečená pomoc s obliekaním a vyzliekaním?				
Je zabezpečená pomoc s obúvaním a vyzúvaním?				
Je zabezpečená pomoc s osobnou hygienou? (hygienická starostlivosť o jednotlivé časti tela – ruky, tvár, zuby, nechty, holenie, česanie a iné)				
Je zabezpečená pomoc s celkovým kúpeľom? (hygienická starostlivosť o celé telo – umývanie vlasov)				
Je zabezpečená teplá voda na výkon hygieny – celkový kúpeľ? (vo vani, sprchovom kúte, na lôžku)				
Je zabezpečená pomoc s účelnou očistou po toalete?				
Je zabezpečená pomoc s podaním podložnej misy, močovej fľaše a ich následným očistením?				
Je zabezpečená pomoc s nasadením a výmenou hygienických pomôcok? (plienky, vložky, a pod.)				
Je zabezpečená pomoc s objednaním na lekárske vyšetrenie?				
Je zabezpečená pomoc so sprievodom na lekárske vyšetrenie?				
Je zabezpečená pomoc s dávkovaním liekov?				
Je zabezpečená pomoc s podávaním liekov?				

3. Zabezpečenie pomoci pri sociálnych a vzdelávacích aktivitách	Vzťahuje sa na FO s ŤZP?		Je zabezpečená pomoc?	
	ÁNO	NIE	ÁNO	NIE
Je zabezpečená pomoc so sprievodom na vybavovanie úradných záležitostí?				
Je zabezpečená pomoc so sprievodom do školy, zo školy, do zamestnania a zo zamestnania?				
Je zabezpečená pomoc so sprievodom pri záujmových činnostiach? (návšteva rodiny, kostol, krúžky, a iné aktivity)				
Je zabezpečená pomoc so sprievodom pri občianskych aktivitách? (voľby)				
Je zabezpečená pomoc so sprostredkovaním komunikácie pre fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím? (v prípade postihnutia zmyslov – zrak, sluch a pod.)				
V prípade, ak opatrovaná/ý prejaví záujem o pokračovanie v rehabilitácii nad rámec predpísaný lekárom, je zabezpečená pomoc so sprievodom a zabezpečením rehabilitácie?				

2. ČASŤ – PRÁVA FYZICKEJ OSOBY S ŤAŽKÝM ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

1. Právo na slobodu (pohyb)	ÁNO	NIE
Vstup do obydlija je prístupný, napr. bez schodov?		
Vstup do častí domu, ktoré opatrovaná/ý užíva, je prístupný, napr. bez vysokých prahov?		
Dvere do všetkých miestností (vrátane kúpeľne a toalety), ktoré opatrovaná/ý užíva, sú dostatočne široké?		
Priestor miestností je bez bariér s ohľadom na konkrétne ZP opatrovanej/ného? (rozmiestnenie nábytku, veľa nábytku, a pod.)		
Toaleta je bez bariér s ohľadom na konkrétne ZP opatrovanej/ného? (nízko umiestnená toaleta, malý priestor, umývadlo veľmi blízko toalety, schodíky)		
Nachádzajú sa na toalete madlá, držadlá, prípadne iné pomôcky s ohľadom na konkrétne ZP opatrovanej/ného?		
Kúpeľňa je bez bariér s ohľadom na konkrétne ZP opatrovanej/ného? (vysoká vaňa, vyvýšená vanička v sprchovom kúte, nevhodné riešenie otvárania dverí na sprchovom kúte, schodíky)		
Nachádzajú sa v kúpeľni madlá, držadlá, prípadne iné pomôcky s ohľadom na konkrétne ZP?		
Má opatrovaná/ý možnosť užívať všetky miestnosti obydlija?		

2. Právo na slobodu (prejaviť svoju vôľu/spolupodieľať sa na určovaní životných podmienok/spôsobu starostlivosti)	ÁNO	NIE
Má opatrovaná/ý možnosť sama/sám rozhodovať o obsahu nákupu?		
Má opatrovaná/ý možnosť sama/sám rozhodovať o tom, čo bude konzumovať?		
Má opatrovaná/ý možnosť sama/sám rozhodovať o tom, kde bude konzumovať stravu?		
Má opatrovaná/ý možnosť konzumovať stravu v primeranom prostredí s ohľadom na stravovacie zvyklosti v komunite?		
Má opatrovaná/ý možnosť sama/sám rozhodovať o tom, čo si oblečie?		
Má opatrovaná/ý možnosť sama/sám rozhodovať ako bude tráviť čas? (kedy vstane, kedy bude pozeráť TV, kedy pôjde spať, kedy pôjde na toaletu, kedy bude vykonávať hygienu a pod.)		
Má opatrovaná/ý možnosť sám rozhodovať o tom, či prijme návštevu, prípadne či pôjde na návštevu?		
Má opatrovaná/ý možnosť slobodne komunikovať s okolím? (telefón, mail, sociálne siete, iné)		

3. Právo na súkromie	ÁNO	NIE
Je zabezpečená pre opatrovanú/ného samostatná miestnosť na spanie?		
Je zabezpečená pre opatrovanú/ného samostatná miestnosť na oddych a denné aktivity?		
V prípade, ak nie je zabezpečená samostatná miestnosť na spanie a samostatná miestnosť na oddych a denné aktivity, je zabezpečená pre opatrovanú/ného samostatná miestnosť na spanie, oddych a denné aktivity?		
Má opatrovaná/ý vybavené (zakúpené, zapožičané) pomôcky zo zdravotnej poisťovne?		
Má opatrovaná/ý vybavené (zakúpené, zapožičané) pomôcky z úradu práce, sociálnych vecí a rodiny?		
Má opatrovateľ skúsenosť s opatrovaním?		
Je pomoc zabezpečovaná aj inou osobou?		
Je opatrovateľ/ka zamestnaný/á alebo študuje?		

PRI VÝKONE DOZORU SA ZOHĽADŇUJE PRIORITNÝ A PRVORADÝ ZÁUJEM OSOBY S ŤZP, TEDA ŽIŤ V RODINNOM PROSTREDÍ, POKIAĽ SA TAK ROZHODLA. VZHĽADOM NA UVEDENÉ JE JEDNÝM Z CIEĽOV ISV PRISPIEŤ K ZVÝŠENIU KVALITY POMOCI POSKYTOVANEJ V RODINNOM PROSTREDÍ, A TÝM ZVÝŠIŤ KVALITU ŽIVOTA OSOBY S ŤZP, AKO AJ OSOBY, KTORÁ OSOBE S ŤZP POSKYTUJE POMOC, VO VÄČŠINE PRÍPADOV RODINNÉHO PRÍSLUŠNÍKA.